

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Investigating Empathy Levels of Preschool Teachers and Computer and Instructional Technologies Teachers

Banu Özkan¹

Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Education

Özgür Yılmaz²

Istanbul University, Faculty of Education

ABSTRACT

In a society, to have a healthy communication empathy must be gained all people. For this, first teachers must have empathy behaviour. Teachers who can develop empathy can look from students side. So that, management and communication problems in classroom will be less. Aim of this study, to investigate preschool and computer and instructional technologies teachers empathy levels. The research is a combing study. Working group is 72 preschool and 98 computer and teaching technologies teachers that work in İstanbul. Empathy Quotient used for data collection. The scale have 40 questions, 20 of them are illusive. The scale was developed by Baron and Cohen (2008), adapted to Turkish culture by Bora and Baysan (2009). To analyze the data, SPSS 15, independent samples t test and ANOVA used as statistic techniques. As a result, empathy levels of teacher differentiate to branches and gender, but there is no difference between empathy levels and tears of their service.

Key Words: Empathy, preschool, computer education and instructional technology

¹ Corresponding author:
Res. Ass. Dr.
banu.ozkan@dpu.edu.tr

2

Assist. Prof.
oyilmaz@istanbul.edu.tr

Okul Öncesi ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenlerinin Empati Düzeylerinin İncelenmesi

Banu Özkan¹

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Özgür Yılmaz²

İstanbul Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Toplumda sağlıklı bir iletişimin var olabilmesi için empatinin tüm bireylere kazandırılması gerekmektedir. Bunun için de önce öğretmenlerin bu davranışa sahip olması gerekmektedir. Empati kurabilen bir öğretmen kendisini öğrencilerinin yerine koyarak olaylara onların bakış açısıyla bakabilir. Bu da öğretmenin sınıf içinde yaşadığı yönetim ve iletişim sorunlarını en aza indirir. Bu araştırmanın amacı okul öncesi ve bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinin empati düzeylerinin incelenmesidir. Araştırma genel tarama modelinde bir çalışmadır. İstanbul ilinde görev yapan 170 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin 72'si okul öncesi, 98'i bilgisayar öğretmenidir. Veri toplama aracı olarak Empati Ölçeği (EÖ) kullanılmıştır. EÖ, Baron-Cohen ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan ve empatiyi ölçen 40 soru ve çeldirici özellikte 20 soruyu içeren bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçek Bora ve Baysan (2009) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel teknik olarak da, bağımsız gruplar t Test ve varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin empati puanları branş ve cinsiyetlerine göre farklılaşmaktadır, hizmet yılına göre ise farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Empati, okul öncesi, bilgisayar ve öğretim teknolojileri

¹ Sorumlu yazar:
Arş. Gör. Dr.
banu.ozkan@dpu.edu.tr

2

Yrd. Doç. Dr.
oyilmaz@istanbul.edu.tr

Giriş

Empati anlamına gelen “*einfülung*” kelimesi ilk kez 1880’lerde Rudolph Lotz ve Wilhelm Wund tarafından kullanılmıştır. Empati, kişinin bir iletişim esnasında, kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışması ve duyarlı bir yaklaşım içinde olmasıdır (Akt, Pala, 2008). Empati, kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi süreci olarak da tanımlanmaktadır. İyi bir iletişimin yolu insanı anlamaktan, beklentilerini karşılayabilmekten ve empati kurmaktan geçmektedir (Dökmen, 2005; Kılıç, 2005). Empati, günlük hayatta kişilerin birbirine yaklaşmasını ve birbirini anlamasını kolaylaştıran bir beceridir. Ayrıca, bireylerin karşılıklı olarak birbirlerini doğru bir şekilde anlamalarına yardımcı olur (Kalliopuska, 1992).

Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin etkisi büyüktür (Özden, 1999). Öğretmenlik mesleği diğer bazı mesleklerle karşılaştırıldığında, öğretmenlerin daha fazla empatik beceriye sahip olması gerekmektedir. Öğretmen için empati, öğrencisini tanımak ve öğrenci merkezli bir eğitim yapabilmek hatta grubuna uygun eğitimi planlamak için gereken önemli bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü öğretmenlerin rollerinden en önemlisi, öğrencilerle ilgilenerek, onlarla empatik ilişkiler kurarak, onların kişisel dünyalarına girerek, olumlu ve güvenli bir sınıf atmosferi oluşturmaktır (Akbulut ve Sağlam, 2010; (Demirhan, 2012; Akt, Saltalı ve Erbay, 2013:161).

Öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerini onların yerine koyup onların neler hissettiklerini anlamaya çalıştığını fark ettiklerinde, kendilerini öğretmenlerine daha yakın hisseder, onlara güvenir, onları sever ve hatta onlardan etkilenirler. Başka bir ifadeyle, öğrenciler öğretmenlerinin kendilerini anlamaya çalıştığını, onları sevdiğini fark edince hem öğretmenlerini daha çok sevmekte hem de okul başarılarında bir artış olması beklenmektedir. Empatik öğretmenler, öğrencileriyle duyuşal ve zihinsel olarak daha iyi iletişim kurmaktadır. Öğrencisinin yüz ifadesine, konuşma tarzına, sözlerinin içeriğine, fiziksel görünüşüne ve vücut hareketlerine dikkat eden ve onun ne hissettiğini ona aktaran öğretmen empatik davranabilmektedir (Cooper, 2002; Ercoşkun, 2005; Kuzgun, 2006).

Empatik anlayış günlük yaşamın hemen her kesiminde insanları birbirine yaklaştırma ve iletişimi kolaylaştırma özelliğine sahiptir. İnsanlar kendileriyle empati kurulduğunda, anlaşıldıklarını ve kendilerine önem verildiğini hisseder. İnsanlar tarafından anlaşılma bireyin rahatlatmasına ve kendisini iyi hissetmesine neden olmaktadır. Bu durum kişiler arasında iyi bir ilişkinin oluşmasını da sağlar. Empati kurma becerisinin günlük yaşantı içinde yeri ve öneminin büyük olması, empatik anlayışın iletişim çatışmalarını engelleyerek daha olumlu ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Bu nedenle empatik bir toplum oluşturulabilmesi için çocukların empatik becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmaların yapılması önem taşımaktadır (Köksal, 1997).

Empati üzerine pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen, literatür incelendiğinde, okul öncesi öğretmenleri ve bilgisayar öğretmenleri üzerinde böyle bir araştırma yapılmadığı görülmüştür.

Empati kurabilen bir öğretmen kendisini öğrencilerinin yerine koyarak olaylara onların bakış açısıyla bakabilir. Bu da öğretmenin sınıf içinde yaşadığı yönetim ve iletişim sorunlarını en aza indirir. Araştırmanın problemi okul öncesi ve bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinin empati düzeylerini karşılaştırmalı olarak incelemektir. Okul öncesi öğretmenliği lisans programında empati becerisini geliştirecek Drama, Etkili İletişim ve Anne Baba Eğitimi gibi dersler yer almakta iken Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri

Eğitimi Bölümünde bu dersler bulunmamaktadır. Ayrıca, okul öncesi öğretmenleri daha küçük yaş grubu çocuklarla çalışırken BÖTE öğretmenleri daha büyük yaş grupları ile çalışmaktadır. Küçük çocuklarla çalışmanın daha fazla anlayış ve sabır gerektirdiği düşünüldüğünde okul öncesi öğretmenleri ile BÖTE öğretmenlerinin empati düzeyleri arasında farklılık olması beklenmektedir. Bu problem çerçevesinde araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- Öğretmenlerin empati puanları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğretmenlerin empati puanları hizmet yılına göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğretmenlerin empati puanları branşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma genel tarama modelinde bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

İstanbul illide görev yapan 170 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin 72'si okul öncesi, 98'i bilgisayar öğretmenidir.

Veri Toplama Aracı

2004 yılında Baron-Cohen ve diğerleri tarafından geliştirilmiş, Bora ve Baysan tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılarak 2009 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Empati ölçeği, toplam 60 maddeden oluşmakta olup, bu maddelerin 40'ı empatiyi ölçmeye yönelik; (1, 4, 6, 8, 10-12, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 25-29, 32, 34-39, 41-44, 46, 48-50, 52, 54, 55, 57-60) ve 20 'si de kişinin testin amacına odaklanmasına engel olmaya yönelik olarak hazırlanmış çeldirici maddelerden oluşmaktadır. Test cevaplanırken sorular, iki uçta "kesinlikle katılıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" yanıtları olan 4 seçenek arasından işaretlemektedir. Ölçekten alınabilen toplam puan "0" ile "80" arasında değişmektedir. Maddelerin bir kısmında "kesinlikle katılıyorum" bazılarında ise "kesinlikle katılmıyorum" empatik bir yanıtı işaret etmektedir. EÖ'nin iç tutarlılığı $\alpha = 0.84$ bulunmuştur. Cronbach alfa katsayısı 0.85 olarak bulunmuştur (Biber ve Sezer, 2011).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 15 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel teknik olarak da, bağımsız gruplar t Test ve varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Öğretmenlerin Branşlarına Göre Empati Puanlarının Farklılaşım Farklılaşmadığını Gösteren Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Branş	N	x	SS	Sd	T	p
Okul Öncesi	72	57,69	7,91	168	8,4	.002
BÖTE	98	45,04	11,6			

Tablo 1'de görüldüğü gibi, okul öncesi öğretmenlerinin empati puanları bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinden anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ($p < 0.5$). Başka bir ifadeyle, okul öncesi öğretmenlerinin empati düzeyleri BÖTE öğretmenlerinden daha yüksektir.

Tablo2: Öğretmenlerin Hizmet Yılına Göre Empati Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	2982,663	3	994,221	7,72	.071
Gruplarıçi	21296,13	166	128, 290		
Toplam	24278,4	169			

Öğretmenlerin hizmet yılına göre empati puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını gösteren Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına baktığımızda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. ($p > .005$).

Tablo 4: Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Empati Puanlarının Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Bağımsız Grup t Test Sonuçları

Cinsiyet	N	x	SS	Sd	t	p
Kadın	119	54,17	9,56	167	7,42	.000
Erkek	50	41,14	12,22			

Öğretmenlerin cinsiyete göre empati puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını gösteren Bağımsız Grup t Test sonuçlarına göre empati puanları ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > .005$).

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci bulgusuna göre, okul öncesi öğretmenlerinin empati puanları bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinden anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, okul öncesi öğretmenlerinin empati puanları bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinden daha yüksektir. İki bölümün lisans programları incelendiğinde okul öncesi öğretmen adayları Drama, Etkili İletişim ve Anne Baba Eğitimi gibi dersler almakta fakat bu dersler bilgisayar ve öğretim teknolojileri programında bulunmamaktadır. Böyle bir sonuca ulaşmamızın nedeni olarak okul öncesi öğretmenlerinin lisans eğitimi süresince iletişim ağırlıklı dersler almaları gösterilebilir. Duru (2002) çalışmasında, Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programlarındaki öğrencilerin empati-yardım etme eğilimlerinin diğer bölümlere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin hizmet yılına göre empati puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını gösteren Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına baktığımızda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Günaydın Çelik ve Çağdaş (2011), okul öncesi öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada ise, mesleki kıdemine göre empati düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Ancak, Önemli Türk (1997), lise yöneticileri ile yaptığı çalışmada, yöneticilerinin kıdemleri arttıkça empatik becerilerinin de arttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyete göre empati puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını gösteren bağımsız grup t Test sonuçlarına göre empati puanları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır ve bu farklılık bayan öğretmenler lehine gerçekleşmiştir. Bu bulgu literatürdeki birçok bulguyla örtüşmektedir. Erçoban (2003), ilköğretim II. kademesindeki branş öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmada kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin, erkek öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinden yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akbulut ve Sağlam (2010) sınıf öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada, kadın sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puan ortalaması, erkek sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Pala (2008) öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada kız öğrencilerin empati puanlarının erkek

öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Özkan (2014) okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin empati düzeylerini araştırdığı çalışmada bayan öğretmenlerinin empati düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Schieman ve Gundy (2000), kadınların empatik eğilimlerinin erkeklerden daha fazla olduğunu belirtmiştir.

Öneriler

- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri lisans programına iletişim ağırlıklı dersler dahil edilebilir.
- Mesleğe başlayacak öğretmen adaylarına empati ile ilgili seminerler verilmesi önerilebilir.
- Empatinin çocukluk çağında kazanılacağı düşünüldüğünde, empati eğitiminin okul öncesi kurumlarından itibaren verilmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Akbulut, E. & Sağlam, H. İ. (2010). Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1068-1083
- Biber, K. & Sezer, T. (2011). Çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarındaki grup sorumlularının empati düzeylerinin incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences*, 6(2), 1704-1714
- Cooper, B. (2002). Teachers as Moral Models? The Role of Empathy in Teacher/Pupil Relationships. Unpublished PhD Thesis, Leeds Metropolitan University.
- Dökmen, Ü. (2005). Çocukken hayali arkadaşlarımla oynardım, *Kişisel Gelişim Dergisi Nisan Sayısı*.
- Duru, E. (2002). Öğretmen adaylarının empati-yardım etme eğilimleri ilişkisi ve yardım etme eğiliminin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 21-36.
- Ercoskun, M. H. (2005). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin empatik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelemesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum*.
- Erçoban, S. (2003). İlköğretim II. kademesindeki branş öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa*.
- Kallıopuska, M. (1992). Self Esteem And Narcissism Among The Most And Least Empathetic Finnish Baseball Players, *Percept Motor Skills*, 75(3). 941-951
- Köksal, A. (1997). Müzik eğitimi alan ve almayan ergenlerin empatik becerilerinin ve uyum düzeylerinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Kılıç, S. (2005). İstanbul'daki Okul Öncesi Öğretmenlerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*.

- Kuzgun, Y. (2006). *İlköğretimde Rehberlik*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Önemlitürk, D. (1997). Lise Yöneticilerinin Kendini Gerçekleştirme ve Empati Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kocaeli.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Özkan, B. (2014). Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin empati düzeylerinin incelenmesi, *International Journal of Social Science*, 30, 509-514.
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 13-23.
- Saltalı, N., Erbay, F. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin konuşma, dinleme ve empati becerilerinin çocuk sevmeye davranışı açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 159-174.
- Schieman, S., Van Gundy, K. (2000). The personal and social links between age and self-reported empathy. *Social Psychology Quarterly*, 63(2), 152-174.